

Tiết 17,18,19:**Bài 10: LIÊN XÔ VÀ ĐÔNG ÂU TỪ NĂM 1945 ĐẾN NĂM 1991**

(Thời gian thực hiện: 03 tiết)

I.MỤC TIÊU

1. Kiến thức

- Trình bày được tình hình chính trị, kinh tế, xã hội, văn hoá của Liên Xô và Đông Âu từ năm 1945 đến năm 1991.
- Giải thích được sự sụp đổ của chế độ xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô và Đông Âu.

2. Năng lực:

* Năng lực chung:

- Tự chủ và tự học: Chủ động, tích cực thực hiện nhiệm vụ được giao và hỗ trợ bạn trong hoạt động nhóm.
- Giao tiếp và hợp tác: Trình bày được ý kiến, sản phẩm của nhóm, đánh giá các sản phẩm của các bạn trong nhóm hoặc của nhóm khác; có thái độ hợp tác, chia sẻ, giúp đỡ lẫn nhau trong hoạt động nhóm.
- Giải quyết vấn đề sáng tạo: Phân tích, tóm tắt những thông tin từ nhiều nguồn khác nhau để hoàn thành nhiệm vụ.

* Năng lực đặc thù:

- Năng lực tìm hiểu lịch sử: Trình bày được những nét chính về tình hình chính trị, kinh tế, xã hội, văn hoá của Liên Xô và Đông Âu từ năm 1945 đến năm 1991.
- Nhận thức và tư duy lịch sử: Giải thích được sự sụp đổ của chế độ xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô và Đông Âu.

3. Phẩm chất

- Chăm chỉ: HS sưu tầm tranh ảnh, tài liệu liên quan phục vụ bài học.
- Trách nhiệm: HS có trách nhiệm trong quá trình học tập như đóng góp ý kiến khi cùng làm việc nhóm.
- Trung thực: khuyến khích học sinh nói lên chính kiến của mình thông qua học tập nhóm, tranh biện...
- Nhân ái: Nhận thức được sự sụp đổ của chế độ xã hội chủ nghĩa ở Liên Xô và Đông Âu là sự sụp đổ của mô hình không phù hợp.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC VÀ HỌC LIỆU

1. Giáo viên.

- Máy chiếu (nếu có).
- Lược đồ Liên Xô và các nước XHCN ở Đông Âu trong thời gian từ năm 1945 đến năm 1991
- Phim tài liệu về thành tựu xây dựng công nghiệp nguyên tử và về cuộc chinh phục vũ trụ của Liên Xô

2. Học sinh

- SGK
- Tranh ảnh, tư liệu sưu tầm liên quan đến bài học (nếu có) và dụng cụ học tập theo yêu cầu của GV.

III. TIẾN TRÌNH DẠY HỌC

Dự kiến tiết dạy:

Tiết 17: mục 1a, 1b

Tiết 18: mục 1c; 2a

Tiết 19: mục 2b; 2c

1. Hoạt động 1: Mở đầu

a. Mục tiêu: Tạo tâm thế cho học sinh đi vào tìm hiểu bài mới.

b. Nội dung:

- GV:

+ Sử dụng đồ dùng trực quan, phương pháp nêu vấn đề, vấn đáp...

+ Tổ chức cho HS làm việc nhóm.

- HS:

+ Dưới sự hướng dẫn của GV xem tranh ảnh, trao đổi thảo luận để trả lời các câu hỏi theo yêu cầu của GV.

+ Lắng nghe và tiếp thu kiến thức.

c. Sản phẩm: Câu trả lời đúng của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

GV cho HS xem đoạn video về Liên Xô và yêu cầu HS trả lời câu hỏi

Nêu hiểu biết của mình về nước Nga thông qua đoạn video vừa xem

Bước 2: HS thực hiện nhiệm vụ học tập.

- HS trả lời câu hỏi.

- GV hướng dẫn, theo dõi, hỗ trợ HS nếu cần thiết

Bước 3: Báo cáo kết quả hoạt động

- GV mời đại diện HS trả lời câu hỏi.

- GV mời HS khác nhận xét, bổ sung.

B4: Kết luận, nhận định (GV)

- Nhận xét câu trả lời của HS, chốt kiến thức, chuyển dẫn vào hoạt động hình thành kiến thức mới.

- Viết tên bài, nêu mục tiêu chung của bài và dẫn vào HĐ tiếp theo.

Quan sát hai hình dưới đây, em liên hệ đến quốc gia và khu vực nào? Tình hình chính trị, kinh tế, xã hội, văn hoá của quốc gia và khu vực này từ sau Chiến tranh thế giới thứ hai đến năm 1991 có gì nổi bật? Hãy chia sẻ một số hiểu biết của em về điều đó thông qua bài học hôm nay.

Hình 10.1. Cờ của Hội đồng Tương trợ kinh tế (SEV) – tổ chức do Liên Xô và các nước Đông Âu sáng lập (1949)

Hình 10.2. Tàu vũ trụ Phương Đông (Vostok 1) được phóng thành công (1961), đưa I-u-ri Ga-ga-rin – người đầu tiên bay vào vũ trụ

2. Hoạt động 2: Hình thành kiến thức mới

Mục 1. Tình hình Liên Xô từ năm 1945 đến năm 1991

a. Mục tiêu: Trình bày được tình hình chính trị, kinh tế, xã hội, văn hoá của Liên từ năm 1945 đến năm 1991.

b. Nội dung:

- GV:

- + Sử dụng các phương pháp, kĩ thuật dạy học: Sử dụng đồ dùng trực quan, sử dụng tư liệu lịch sử, phương pháp nêu vấn đề, thảo luận nhóm, kể chuyện, thuyết trình,...
- + Tổ chức cho HS làm việc nhóm.
- HS: Suy nghĩ, trao đổi thảo luận, trả lời theo yêu cầu của GV.

c. Sản phẩm: Câu trả lời đúng của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

HOẠT ĐỘNG CỦA GV-HS	DỰ KIẾN SẢN PHẨM										
B1: Chuyển giao nhiệm vụ (GV) GV chia lớp thành 4 nhóm và hoàn thành phiếu học tập <table border="1"> <thead> <tr> <th>Mục</th><th>Nội dung</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Chính trị</td><td>Nhóm 1</td></tr> <tr> <td>Kinh tế</td><td>Nhóm 2</td></tr> <tr> <td>Xã hội</td><td>Nhóm 3</td></tr> <tr> <td>Văn hoá</td><td>Nhóm 4</td></tr> </tbody> </table> B2: Thực hiện nhiệm vụ GV hướng dẫn HS trả lời HS: Quan sát ngữ liệu trong SGK để trả lời câu hỏi. - GV hướng dẫn HS đọc thông tin trong SGK. B3: Báo cáo kết quả hoạt động. GV yêu cầu HS trả lời. HS trả lời câu hỏi của GV. GV sử dụng phương pháp diễn giảng để: B4: Kết luận, nhận định (GV) GV bổ sung phần phân tích nhận xét, đánh giá, kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập của học sinh. Chính xác hóa các kiến thức đã hình thành cho học sinh.	Mục	Nội dung	Chính trị	Nhóm 1	Kinh tế	Nhóm 2	Xã hội	Nhóm 3	Văn hoá	Nhóm 4	1. Tình hình Liên Xô từ năm 1945 đến năm 1991 a) Chính trị - Sau Chiến tranh thế giới thứ hai, Liên Xô tiến hành bầu cử Xô viết các cấp, thực hiện dân chủ hoá hệ thống chính trị. - Liên Xô chủ trương duy trì hoà bình và an ninh thế giới, giúp đỡ to lớn về vật chất và tinh thần cho các nước xã hội chủ nghĩa và phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc trên thế giới. - Tới đầu những năm 80 của thế kỉ XX, Liên Xô lâm vào khủng hoảng chính trị. Tháng 3-1985, M. Góóc-ba-chốp được bầu làm Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Liên Xô và công cuộc cải tổ được tiến hành. Trong đó, cải tổ chính trị với khẩu hiệu “dân chủ hoá”, “công khai hoá” đã xác lập chế độ đa nguyên, đa đảng và hệ thống chính quyền tổng thống. - Tháng 3-1990, Đại hội đại biểu nhân dân Liên Xô lần thứ ba bầu M. Góóc-ba-chốp làm Tổng thống. - Ngày 19-8-1991, một số lãnh đạo Đảng và Nhà nước Liên Xô đã tiến hành cuộc đảo chính lật đổ M. Góóc-ba-chốp, nhưng không thành công. Hệ quả là: + Mâu thuẫn chính trị gia tăng, Đảng Cộng sản bị đình chỉ hoạt động, chính quyền Liên bang bị tê liệt.
Mục	Nội dung										
Chính trị	Nhóm 1										
Kinh tế	Nhóm 2										
Xã hội	Nhóm 3										
Văn hoá	Nhóm 4										

+ Các nước cộng hoà tuyên bố độc lập, tách khỏi Liên bang.

- Ngày 25-12-1991, M. Gorbachốp buộc phải từ chức Tổng thống vào đánh dấu sự tan rã của Liên bang Xô viết.

b) Kinh tế

- 1946 - 1950, Liên Xô thực hiện khôi phục kinh tế, hàn gắn vết thương chiến tranh.

- 1950 - giữa những năm 70 của thế kỉ XX, Liên Xô tiến hành xây dựng cơ sở vật chất cho chủ nghĩa xã hội và đạt nhiều thành tựu, như:

+ Đến những năm 60, Liên Xô trở thành cường quốc công nghiệp thứ hai thế giới (sau Mỹ).

+ Liên Xô là nước đầu tiên trên thế giới phóng thành công vệ tinh nhân tạo (1957), phóng tàu vũ trụ có người lái vào quỹ đạo Trái Đất (1961), mở đầu kỉ nguyên chinh phục vũ trụ của loài người.

- Từ giữa những năm 70 của thế kỉ XX, nền kinh tế Liên Xô có dấu hiệu trì trệ. Công cuộc cải tổ kinh tế được thực hiện từ năm 1985, nhưng thiếu đồng bộ và hiệu quả, dẫn đến khủng hoảng kinh tế trầm trọng trong những năm 1989-1991.

c) Xã hội và văn hoá

♦ Xã hội:

- Cơ cấu xã hội Liên Xô có những biến đổi tích cực, thành phần công nhân và trí thức gia tăng. Năm 1971, công nhân chiếm hơn 55% lực lượng lao động trong cả nước và có trên 30 triệu người làm việc trí óc.

- Từ cuối những năm 70, do khó khăn kinh tế ngày càng gia tăng làm cho đời sống của nhân dân Liên Xô suy giảm, niềm tin vào chủ nghĩa xã hội lung lay dẫn đến

	bất bình gia tăng. - Từ năm 1989, nhiều cuộc biểu tình, bãi công đã nổ ra. ♦ Văn hoá: + Sau năm 1945, văn hoá của Liên Xô phát triển, thực hiện chế độ giáo dục miễn phí - thể hiện tính ưu việt của chủ nghĩa xã hội. + Liên Xô cũng thúc đẩy giao lưu văn hoá giữa các dân tộc trong nước và với các quốc gia trên thế giới. - Khi công cuộc cải tổ được thực hiện, đời sống văn hoá ở Liên Xô trở nên “cởi mở” với tinh thần “dân chủ” và “công khai”. Điều này đem lại luồng không khí mới, kích thích sự sáng tạo văn hoá. Tuy nhiên, do sự buông lỏng quản lí văn hoá của Nhà nước đã thúc đẩy chủ nghĩa đa nguyên và tư tưởng chống chủ nghĩa xã hội trong nước gia tăng.
--	---

Mục 2. Các nước Đông Âu từ năm 1945 đến năm 1991

a. Mục tiêu: Trình bày được tình hình chính trị, kinh tế, xã hội, văn hoá của Đông Âu từ năm 1945 đến năm 1991.

b. Nội dung:

- GV:

+ Sử dụng các phương pháp, kĩ thuật dạy học: Sử dụng đồ dùng trực quan, sử dụng tư liệu lịch sử, phương pháp nêu vấn đề, thảo luận nhóm, kể chuyện, thuyết trình,...

+ Tổ chức cho HS làm việc nhóm.

- HS: Suy nghĩ, trao đổi thảo luận, trả lời theo yêu cầu của GV.

c. Sản phẩm: Câu trả lời đúng của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

HOẠT ĐỘNG CỦA GV-HS		DỰ KIẾN SẢN PHẨM
B1: Chuyển giao nhiệm vụ (GV) GV chia lớp thành 4 nhóm và hoàn thành phiếu học tập		2. Các nước Đông Âu từ năm 1945 đến năm 1991
Mục	Nội dung	
Chính trị		
Kinh tế		
Xã hội		
Văn hoá		

Nhiệm vụ 2: Chế độ xã hội chủ nghĩa khủng hoảng, tan rã ở Đông Âu (nửa sau thập niên 80 đến năm 1991)

HS trả lời cá nhân

? Em hãy nêu 1 số nét về tình hình ở Đông Âu (nửa sau thập niên 80 đến năm 1991)

B2: Thực hiện nhiệm vụ

GV hướng dẫn HS trả lời

HS: Quan sát ngữ liệu trong SGK để trả lời câu hỏi.

- GV hướng dẫn HS đọc thông tin trong SGK.

GV cung cấp thông tin

- 8/1/1949: Hội đồng tương trợ kinh tế SEV

- Mục tiêu: Tăng cường hợp tác kinh tế, KH-KT giữa các nước XHCN

- Vai trò: Thúc đẩy sự tiến bộ về kinh tế và kỹ thuật, nâng cao đời sống nhân dân

B3: Báo cáo kết quả hoạt động.

GV yêu cầu HS trả lời.

HS trả lời câu hỏi của GV.

GV sử dụng phương pháp diễn giảng để:

B4: Kết luận, nhận định (GV)

GV bổ sung phần phân tích nhận xét, đánh giá, kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập của học sinh. Chính xác hóa các kiến thức đã hình thành cho học sinh.

a) Chính trị

- Từ năm 1944 đến năm 1946, được sự giúp đỡ của Hồng quân Liên Xô, nhân dân các nước Đông Âu dưới sự lãnh đạo của những người cộng sản đã thành lập các nhà nước dân chủ nhân dân. Riêng ở Đông Đức, Nhà nước Cộng hoà Dân chủ Đức ra đời năm 1949. Sau đó, các nước Đông Âu đã tiến hành xây dựng chủ nghĩa xã hội.

- Đến đầu những năm 80, tình hình chính trị ở các nước Đông Âu diễn biến hết sức phức tạp. Do nhiều nguyên nhân, đến năm 1989, ban lãnh đạo các Đông Âu phải thực hiện nguyên chính trị và tổ chức tuyển cử tự do. Kết quả là các thể lực chống chủ nghĩa hội đã thắng cử, giành được lãnh đạo đất nước, chế xã hội chủ nghĩa bị xoá bỏ ở các nước Đông Âu.

b) Kinh tế

- Sau khi thành lập nhà nước dân chủ nhân dân, các nước Đông Âu đã thực hiện cải cách ruộng đất, quốc hữu hoá các xí nghiệp lớn của tư bản và tiến hành công nghiệp hoá nhằm xây dựng cơ sở vật chất cho chủ nghĩa xã hội. Các nước hợp tác kinh tế trong Hội đồng tương trợ kinh tế (SEV),...

- Từ những nước nông nghiệp nghèo nàn, lạc hậu, đến đầu những năm 70 của thế kỷ XX, các nước Đông Âu đã trở thành

những nước công nghiệp hoặc công-nông nghiệp.

- Từ giữa những năm 70, nền kinh tế các nước Đông Âu bắt đầu có sự suy giảm. Hầu hết các nước đều tiến hành cải cách nhưng không cải thiện được tình hình.

- Từ năm 1988, tất cả các nước Đông Âu đều lâm vào cuộc khủng hoảng kinh tế, thu nhập quốc dân giảm sút nghiêm trọng, nợ nước ngoài tăng lên.

- Đến năm 1991, Hội đồng tương trợ kinh tế bị giải thể.

c) Xã hội và văn hoá

♦ Xã hội:

- Sau khi Nhà nước dân chủ nhân dân ra đời, ở các nước Đông Âu, giai cấp bóc lột bị xoá bỏ, công nhân, nông dân và trí thức trở thành những người làm chủ đất nước. Đời sống vật chất và tinh thần của người dân không ngừng được cải thiện và nâng cao.

- Từ cuối những năm 70, khủng hoảng kinh tế làm cho đời sống của các tầng lớp nhân dân ở Đông Âu khó khăn. Niềm tin vào chủ nghĩa xã hội giảm sút và tình trạng bất bình gia tăng. Các cuộc bãi công, biểu tình của công nhân xuất hiện ở nhiều nước Đông Âu.

♦ Văn hoá:

- Văn hoá của các nước Đông Âu có bước phát triển vượt bậc. Nạn mù chữ được xoá bỏ với chính sách giáo dục bắt buộc và miễn phí.

- Từ nửa sau những năm 80 đến năm 1991, ở các nước Đông Âu xuất hiện nhiều ấn phẩm văn hoá có nội dung

3. Hoạt động 3: Luyện tập

a. Mục tiêu: Nhằm củng cố, hệ thống hóa, hoàn thiện kiến thức mới mà HS đã được lĩnh hội ở hoạt động hình thành kiến thức.

b. Nội dung: GV giao nhiệm vụ cho HS và chủ yếu cho làm việc *cá nhân* để hoàn thành bài tập. Trong quá trình làm việc HS có thể trao đổi với bạn hoặc thầy, cô giáo.

c. Sản phẩm: Câu trả lời đúng của HS.

d. Tổ chức thực hiện:

GV mời HS tham gia trò chơi: **ĐI TÌM ĐÔ RÊ MON**

Có 2 đáp án A và B, HS sẽ chọn đáp án đúng, nếu đúng cánh cửa thần kì sẽ mở ra

1. Nguyên nhân cơ bản nào làm cho chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô sụp đổ?

- A. Chậm sửa chữa những sai lầm.
- B. Xây dựng mô hình chủ nghĩa xã hội không phù hợp.

2. Chế độ XHCN ở Liên Xô tồn tại bao nhiêu năm?

- A. 74 năm
- B. 75 năm

3. Chế độ chủ nghĩa xã hội chấm dứt tại Liên bang Xô viết vào năm nào?

- A. 1991
- B. 1992

4. Công cuộc cải tổ ở Liên Xô năm 1985 diễn ra trong lĩnh vực nào?

- A. Văn hoá – giáo dục
- B. Kinh tế và chính trị

B2: Thực hiện nhiệm vụ

- HS xác định yêu cầu của GV
- GV hướng dẫn cho HS trả lời câu hỏi

B3: Báo cáo kết quả hoạt động

- GV yêu cầu HS trả lời câu hỏi.
- HS trình bày, theo dõi, nhận xét, đánh giá và bổ sung cho bài của bạn (nếu cần)

Sản phẩm dự kiến: 1-B; 2-A; 3-A; 4-B

B4: Kết luận, nhận định: GV nhận xét bài làm của HS.

d) Tổ chức thực hiện nhiệm vụ 2:

B1: Chuyển giao nhiệm vụ 2:

GV mời HS tham gia trò chơi: **Đào vàng**

1. Khó khăn nào là lâu dài đối với cách mạng xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu?

- A. Sự bao vây của các nước đế quốc và sự phá hoại của các lực lượng phản động quốc tế.
- B. Cơ sở vật chất kĩ thuật lạc hậu so với các nước Tây Âu.
- C. Hậu quả của Chiến tranh thế giới thứ hai.
- D. Tàn dư lạc hậu của chế độ cũ.

2. Cột mốc đánh dấu sự hình thành hệ thống xã hội chủ nghĩa trên thế giới là:

- A. Liên Xô hoàn thành công cuộc khôi phục kinh tế.
- B. Các nước dân chủ Đông Âu được thành lập.

C. Tổ chức Hiệp ước Vác-sa-va được thành lập.

D. Khối SEV được thành lập

3. Nguyên nhân chính của sự ra đời liên minh phòng thủ Vác-Sa- va (14/5/1955) là gì?

A. Để đảm bảo hòa bình và an ninh ở châu Âu.

B. Để đối phó với việc vũ trang lại Tây Đức của các nước thành viên khối NATO.

C. Để tăng cường sức mạnh của các nước XHCN.

D. Để tăng cường tình đoàn kết giữa Liên Xô và các nước Đông Âu.

4. Tổ chức Hiệp ước Vác-sa-va mang tính chất:

A. Một tổ chức kinh tế của các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu.

B. Một tổ chức liên minh phòng thủ về quân sự của các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu.

C. Một tổ chức liên minh phòng thủ về quân sự và chính trị của các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu.

D. Một tổ chức liên minh chính trị của các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu.

B2: Thực hiện nhiệm vụ

- HS xác định yêu cầu của GV

- GV hướng dẫn cho HS trả lời câu hỏi

B3: Báo cáo kết quả hoạt động

- GV yêu cầu HS trả lời câu hỏi.

- HS trình bày, theo dõi, nhận xét, đánh giá và bổ sung cho bài của bạn (nếu cần)

Sản phẩm dự kiến: 1-A; 2-D; 3-B; 4-C

B4: Kết luận, nhận định: GV nhận xét bài làm của HS.

4. Hoạt động 4: Vận dụng

a. Mục tiêu: Vận dụng kiến thức mới mà HS đã được lĩnh hội để giải quyết những vấn đề mới trong học tập.

b. Nội dung: GV tổ chức cho HS thảo luận nhóm ở lớp và hoàn thành bài tập ở nhà.

c. Sản phẩm: Bài tập nhóm.

d. Tổ chức thực hiện:

Bài tập: Suru tầm tài liệu về thành tựu trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô. Giới thiệu tư liệu đó với thầy cô và bạn học

B2: Thực hiện nhiệm vụ

- GV hướng dẫn các em tìm hiểu yêu cầu của đề.

- HS đọc và xác định yêu cầu của bài tập.

B3: Báo cáo kết quả hoạt động

- GV hướng dẫn các em cách nộp sản phẩm cho GV sau khi hoàn thành.

- HS làm bài tập ra giấy và nộp lại cho GV theo hướng dẫn.

Người soạn

Ký duyệt
